

Obavy a těžkosti rané fáze rodičovství: zjištění longitudinálního výzkumu prvorodičů Olga nešporová

- Longitudinální výzkum.
- Od prenatalního stádia do tří a půl až 4 let dítěte.
- Prvorodiče, jak matky, tak partneři/otcové dětí.
- Zaměřeno na obavy a reálné těžkosti.

Teoretický úvod

- Proměna role rodiny/rodičů od 18. Do 20. Století
- Nižší porodnost, rodičovské touhy, ambice a úsilí je investováno do jednoho/dvou dětí.
- Výzkum rodičovské praxe v USA v 90. letech 20. století definuje takzvané intenzivní mateřství. = Nezištné sebeobětování pro dítě, aby mělo kvalitní start do života. Matky upřednostňují potřeby dítěte nad potřebami vlastními.
- Společenský tlak na rodiče. "Ať má dítě spoustu kroužků, ať se za každou cenu rozvíjí." Stát má málo dětí. Ať je z nich tedy vyždímáno co nejvíce/to nejlepší.
- Otec je nově považován za spoluúčastníka přímé péče a výchovy potomka, tak vzniká takzvané intenzivní rodičovství.
- V ČR je stále matka v roli primární pečovatelky a otec v roli primárního živitele.
- 3 ideálně typické modely mateřství: A) Matky řádové či racionálně plánující - Jasně stanovené hranice, cíle a způsoby, jak jich dosáhnout. Oceňují disciplínu a pravidelnost. B) Matky, autentické či romanticky expresivní - Naslouchají vlastnímu nitru, touhám, pocitům a potřebám. Stejně přistupují k dítěti. Cení si autentického života. Svobodu volby oceňují více než povinnost a zodpovědnost. C) Matky pragmatické - Pojímají úmysly a strategie účelově jako dočasné reakce na konkrétní situace. Vnímají nezbytnost neustálého přizpůsobování se proměňujícím se okolnostem. Jsou velmi flexibilní.
- Indikátory intenzivního mateřství či rodičovství: Důraz na péči o dítě a jeho výchovu. Důraz na vývoj a rozvoj dítěte. Navštěvování speciální mateřské školy za účelem osobnostního rozvoje. Navštěvování speciálních kroužků. Centrální postavení dítěte v rodině. Nezištné sebeobětování se pro dítě.
- Intenzivní rodičovství je častěji patrné u matek než u otců.

Metodologie

- Kvalitativní design.
- Respondenti.: Rodičovské páry s dětmi narozenými mezi léty 2011 a 2012. Konkrétně 16 rodičovských párů, které čekali 1. dítě a byli tou dobou oba výdělečně činní.
- Proběhly 3 vlny na standardizovaných rozhovorech, aby se eliminovala zkreslení plynoucí z retrospektivních rozhovorů.
- 93 rozhovorů celkem.
- 1. rozhovor během těhotenství.
- 2. rozhovor 18 až 21 měsíců od narození dítěte.
- 3. rozhovor v 3 a půl až 4 letech dítěte.

- Rozhovory byly realizovány s každým respondentem zvlášť, aby nedocházelo k ovlivňování přítomností partnera.
- Longitudinální přístup, tedy srovnání výpovědí ze tří vln výzkumu.
- Otevřené tematické kódování.

Poznatky výzkumu ve čtyřech oblastech

- 1) Péče o dítě a jeho výchova.** Obavy a těžkosti z péče o dítě a jeho výchovu více u žen než u mužů. Těžkosti nejvíce u matek uplatňujících intenzivní mateřství patřící k řádovým a autentickým matkám.
- 2) Placená práce a sladění pracovní a rodičovské role.** Ženy měly obavy ze sladění pracovního a rodičovské role. Muži si byli vědomi své významné role živitele, ženy vnímaly svoji závislost na partnerovi živiteli. Muži se potýkali s obavami o ztrátu práce, respektive příjmu.
- 3) Volný čas a partnerský vztah.** Ženy si uvědomovaly, že dojde k redukci jejich volného času, z čehož plynuly obavy z nedostatku času na partnerský život, potažmo obavy z možného narušení partnerského vztahu s otcem dítěte. Redukci volného času si uvědomovali i muži, ale o obavách nehovořili. Některé ženy vnímaly budoucí finanční závislost na partnerovi též jako ohrožení partnerského vztahu. Muži obavy o ztrátu volného času s partnerkou nevyjadřovali až do narození dítěte. Poté si ji však začali uvědomovat.
- 4) Zdraví dítěte a rodičů.** Obavy o zdraví dítěte vyjadřovali rodiče obou pohlaví. Výraznou obavou rodičů byla ta o zdraví otce, coby živitele rodiny, protože nemoc či úraz otce by mohl zapříčinit existenční potíže celé rodiny.

Konkrétní závěry

- Tíživá byla oblast sladění pracovní a rodičovské role, což plynulo ze snahy kvalitně a správně obě tyto role naplnit.
- Matky dětí žila především náročnost a soustavnost péče, a také její značná stereotypnost.
- Oblast volného času utrpěla, jak u matek tak u otců. Na to je navázán nedostatek času na odpočinek u obou rodičů.
- Otcové pociťovali jako problematický nedostatek volného času, který by mohli trávit s matkou svých dětí.
- Matky řádové a autentické popisovaly větší vyčerpání, neboť zastávaly model intenzivního mateřství. Kdežto matky pragmatické se jevily spokojenější, méně si stěžovaly na oblast péče o dítěte a výchovu.
- Z analýzy vyplynulo, že sociální podpora má pozitivní vliv na eliminaci postnatálních depresí a pomáhá zvyšovat důvěru prvorodiček ve své mateřské schopnosti.